

Aan de gemeenteraad

Datum : 6 februari 2018
Zaaknummer : 218741
Contactpersoon : Malika el Mouridi
Telefoonnummer : 377 3240

Onderwerp: **Op weg naar een Programma Inclusie**

Geachte voorzitter en leden,

Op basis van het amendement "De Kracht van Diversiteit" aangenomen bij de behandeling van de Perspectiefnota 2018-2021 is in het afgelopen half jaar in diverse bijeenkomsten gesproken met inwoners en maatschappelijke organisaties over de veranderopgave "Inclusief Arnhem". In deze raadsinformatiebrief wordt verslag gedaan van de uitkomsten uit deze interactieve bijeenkomsten. Op 6 november heeft de raad door middel van de motie "Verdere invulling Inclusief Arnhem" tevens het college gevraagd om een uitdagende, verbindende en integrale visie neer te leggen en deze te relateren aan de hoofddoelen in de MJPB 2018-2021. Wij geven in deze raadsinformatiebrief in onderstaand kader een aanzet voor een dergelijke visie.

Een inclusief Arnhem betekent dat eenieder op gelijkwaardige wijze en in vrijheid moet kunnen deelnemen aan de samenleving waarbij de overheid een neutrale positie inneemt ten aanzien van religieuze en/of levensbeschouwelijke overtuigingen en opvattingen, mits deze niet beperkend zijn voor anderen die deze overtuigingen en opvattingen niet delen. De gemeente draagt actief uit dat samenleven in diversiteit niet kan zonder gemeenschappelijkheid en wederzijds vertrouwen waarbij eenieder of hij/zij nu behoort tot de meerderheid of de minderheid zichzelf moet kunnen zijn en zich als volwaardig lid van de samenleving in de eigen identiteit erkend en gerespecteerd moet kunnen voelen¹. De gemeente bewaakt dat er geen beperkingen worden opgelegd voor deelname aan het maatschappelijk verkeer en stimuleert dat iedereen kan meedoen ongeacht culturele achtergrond, seksuele voorkeur of fysieke en/of psychische beperkingen.

Wij zijn mede op basis van de inbreng van veel Arnhemmers van mening dat deze veranderopgave niet zomaar een project is; het is een doorlopende opgave die op een breed terrein van beleid en uitvoering in de stad maar met name ook in de wijken door de betrokkenen vorm moet worden gegeven. Bovendien is het een veranderopgave, die nadrukkelijk gerelateerd is c.q. moet worden met de vier andere veranderprogramma's. Inclusie moet met andere woorden stevig verankerd worden in het gemeentelijk beleid op veel beleidsterreinen.

Hierbij heeft de gemeente vooral de rol van aanjager om te stimuleren dat steeds meer Arnhemmers zich met elkaar verbonden voelen en concrete belemmeringen die maatschappelijke participatie beperken wegnemen.

Datum: 6 februari 2018
ns kenmerk: 218741
Pagina: 2

Op 12 september 2017 hebben wij u per brief geïnformeerd over het proces en de stappen om te komen tot de Inclusie Agenda:

- 1) *Met verschillende medewerkers binnen de organisatie organiseren we dialogosessies, waarbij een inclusieve organisatie en diversiteit onderwerp van gesprek zullen zijn.*
- 2) *We gaan "bottom-up" vanuit de wijken met partijen in de stad in gesprek over de ervaringen tot nu toe. De vraag hierbij is: welke uitdagingen zijn er voor de toekomst als het gaat om een inclusieve samenleving en wat is nodig om die samenleving daartoe verder te versterken. Deze gesprekken vinden plaats in het najaar van 2017. Voorafgaand zullen de wijkteams leefomgeving hierover worden benaderd*

Dit heeft geresulteerd in de volgende activiteiten:

1. Er is een breed samengesteld team inclusie ingesteld onder leiding van een van de programmamanagers en er zijn doelstellingen geformuleerd die in de breedte op een breed scala van de programma's in de MJPB een extra accent hebben gekregen in het realiseren van meer inclusiviteit. In deze brief zijn deze doelstellingen uitgewerkt. Daarnaast hebben alle wijkteams leefomgeving meegewerkt aan de ontwikkeling van deze doelstellingen vanuit het specifieke perspectief van de wijken. Er zijn twee medewerkers van de teams leefomgeving nauw betrokken bij de ontwikkeling van de Inclusie-agenda.
2. Op 7 december 2017 is er met maatschappelijke (zelf)organisaties (islamitische instellingen van de Turkse, Marokkaanse, Afghaanse en Bosnische gemeenschap, kerkraden en platforms, vrouwen- en welzijnsorganisaties) in MFC De Spil besproken wat de sociale stabiliteit in de stad het meest raakt. Unaniem is armoede als thema gekozen dat Arnhem het meest kwetsbaar maakt. Aan het einde van de avond is er een start gemaakt voor de oprichting van een platform dat zich gaat inzetten op dit vraagstuk. Hiermee is de start gemaakt van een netwerk dat dwars door culturele verschillen heen de samenwerking zoekt op een gemeenschappelijk thema.
3. Op 13 december 2017 organiseerde de gemeente Arnhem een stedelijke inclusiebijeenkomst op het Maarten van Rossem. Op de bijeenkomst zijn diverse Arnhemmers, migranten, vluchtelingen, LHBT inwoners en mensen met een fysieke/psychische beperking aan het woord geweest om hun visie op een inclusief Arnhem toe te lichten. Aanwezig zijn het erover eens dat hulp aanbieden (in de breedste zin van het woord) op wijkniveau het meest praktisch is. Dit zou geen aanpassing van de organisatie van de gemeente hoeven te betekenen, alleen een versterking van *Van Wijken Weten*. Een inclusiever Arnhem zien zij voor zich door het wegnemen van vooroordelen, door succesverhalen een podium te geven, ervaringen te delen en doelgroepen met elkaar te mengen.
4. Op 15 januari vond een raadsactiviteit plaats met als thema: laaggeletterdheid. Doel van de activiteit was om het bewustzijn te vergroten over de impact van laaggeletterdheid op het leven van de laaggeletterde zelf en op de samenleving. Het Arnhemse kernteam laaggeletterdheid¹, waar de gemeente Arnhem deel van uitmaakt, werkt momenteel een plan uit om de aanpak te versterken.

¹ In het kernteam zijn Rijnstad, Stichting PAS, UWV/Leer Werk Loket, Rijn IJssel, Bibliotheek Arnhem, Stichting Lezen en Schrijven en de gemeente Arnhem vertegenwoordigd.

Datum: 6 februari 2018
ns kenmerk: 218741
Pagina: 3

5. Er is een aanzet gemaakt, zodat de gemeente meer inclusief communiceert, zowel intern als met de buitenwereld. Tevens zijn initiatieven genomen om in samenspraak de communicatieafdeling te komen tot een passende communicatiestrategie waarin we inwoners en maatschappelijke partners duurzaam bereiken en activeren.

6. De gemeente heeft deelgenomen aan het Euregioproject toegankelijkheid van de gemeente. In dit kader zijn er door Zorgbelang en de APCG zogenaamde spiegelgesprekken gehouden en zijn op 11 december, tijdens een afsluitende conferentie in Kleef, kennis en ervaringen met Duitse en Nederlandse steden uitgewisseld resulterend in aanbevelingen voor toegankelijkheidsbeleid in deze steden.

7) Het evenement *Arnhem Samen* rond de Kerst 2017 heeft laten zien dat met weinig inspanningen het mogelijk is om Arnhemmers in een erg diverse samenstelling samen te krijgen. Er waren maar liefst 1.000 bezoekers aanwezig. Het thema Inclusief Arnhem leeft en er zijn kansen om dit verder uit te bouwen.

8) Op 23 januari 2018 is een overleg geweest met de gezamenlijke adviesraden over het thema Inclusie waarbij zij aangaven zich nauw betrokken te voelen bij Inclusief Arnhem en is het initiatief genomen om in een vervolgbijeenkomst te komen concrete adviezen over inclusie in Arnhem.

Geconcludeerd kan worden dat er een grote mate van betrokkenheid en bereidheid is om bij te dragen aan een Inclusie-agenda. Tevens blijkt dat er sprake is van een zeer breed aandachtsveld dat in alle programma's van de MJPB terugkomt. Of het nu gaat om toegankelijkheid in de openbare ruimte, de deelname aan maatschappelijke voorzieningen, de samenstelling van het ambtelijk apparaat of de participatie van Arnhemmers op de arbeidsmarkt en in het onderwijs. We realiseren ons dat er nog veel moet gebeuren om te spreken van een Inclusief Arnhem. We beseffen dat dit niet een aanpak is met een duidelijk begin en eindresultaat, maar veeleer een proces is van bewustwording, samenwerking en focus op prioriteiten, om die vervolgens om te zetten in concrete maatregelen, inspanningen en middelen. We kunnen inmiddels wel vaststellen dat er een breed draagvlak is ontstaan voor een Inclusie-agenda die in de volledige breedte van het publiek en privaat domein herkend wordt als een opgave die de Arnhemse samenleving nodig heeft en die de komende jaren intensief moet worden opgepakt.

We hebben de Inclusie-agenda in relatie tot de Arnhemse hoofddoelen uitgewerkt in de volgende doelstellingen:

1. Arnhemmers met fysieke en/of psychische beperkingen kunnen naar vermogen meedoen in alle aspecten van de samenleving
 - a. In samenwerking met vertegenwoordigers van cliënten- en patiëntenorganisaties wordt een "Arnhemse norm voor toegankelijkheid" ontwikkeld en toegepast die waarborgt dat de gebouwen en openbare ruimte waarbij de gemeente opdrachtgever en/of financier is, toegankelijk zijn voor alle mensen ongeacht hun fysieke en/of psychische beperking. Deze norm treedt in 2018 in werking.
 - b. In 2020 realiseren wij dat de communicatie vanuit de gemeente Arnhem gemiddeld op niveau B1 wordt gebracht. Daar waar in specifieke situaties aanleiding is voor een nog eenvoudiger taalniveau dan wel voor visuele- of spraakondersteuning in communicatie uitingen en/of -evenementen wordt maatwerk toegepast.
2. Arnhemmers met een migratieachtergrond kunnen meer deelnemen aan de samenleving

Datum: 6 februari 2018
ns kenmerk: 218741
Pagina: 4

- a. De relatieve achterstand op het gebied van participatie door middel van (betaald) werk voor mensen met een migratie-achtergrond en hun kinderen wordt de komende jaren verminderd in relatie tot de verandering *Doorbraak naar Werk*
 - b. De beheersing van de Nederlandse taal voor mensen met een migratie-achtergrond moet gaan toenemen door in te zetten op de talenten van mensen wat verder uitgewerkt wordt in het programma *Educatie*.
 - c. De toegang tot de (sociale) voorzieningen in de wijken voor mensen met een migratie-achtergrond verbeteren door directe contacten vanuit zorgaanbieders en sociale wijkteams met (zelf-)organisaties van migranten gericht op adequate en laagdrempelige informatie over de voorzieningen, wat verder uitgewerkt wordt in het veranderprogramma *Zorg dichterbij*
3. Arnhemmers kunnen, ongeacht hun seksuele voorkeur, actief deelnemen aan de samenleving zoals uitgewerkt is in de Beleidsagenda *Seksuele Diversiteit*.
 4. Discriminatie en/of uitsluiting van Arnhemmers op grond van sekse, culturele achtergrond en/of fysieke en psychische beperkingen wordt bestreden, o.a. door inzet van het Meldpunt Discriminatie en pesten Gelderland Midden.
 5. De gemeentelijke overheid streeft naar een diverse organisatie, een betere afspiegeling van de Arnhemse samenleving op basis van culturele achtergrond, seksuele voorkeur en fysieke en/of psychische beperkingen. Naar aanleiding van de ondertekening van het *Charter Diversiteit in bedrijf* op 11 januari 2018 wordt ingezet op het vinden en benutten van verbeterruimte bij instroom en doorstroom van 'diverse' medewerkers. In dit kader participeert Arnhem in een onderzoek van de Universiteit Tilburg en wordt de proef met "anoniem solliciteren" geëvalueerd. Daarnaast zullen de verplichtingen voor het realiseren van garantiebanen voor mensen met een beperking worden nagekomen in overleg met de verzelfstandigde onderdelen van de gemeente. Het geheel leidt tot een pakket van maatregelen waardoor de gemeente in toenemende mate een meer inclusieve organisatie wordt.
 6. Nieuwkomers in Arnhem met een erkende status worden van meet af aan direct betrokken bij de samenleving en gestimuleerd op weg naar integratie op het gebied van taal en werk. In de raadsbrief van 24 oktober 2017 is de Raad hierover al uitgebreid geïnformeerd.
 7. Met de ontwikkeling van een Vitale economie Arnhem-Nijmegen en het transformatieproces naar een Circulaire Economie gaan we door meer inclusiviteit van arbeid en onderwijs vormgeven aan nieuwe kansen en mogelijkheden voor Arnhemmers die nu onvoldoende kunnen meedoen in de nieuwe economische verhoudingen. Met onderwijs en bedrijfsleven willen we in gesprek gaan over concrete maatregelen om te voorkomen dat er een groter verschil ontstaat tussen mensen die volop meedoen in de nieuwe economie en mensen die langs de kant staan.

Samenvattend gaat het bij inclusie om meedoen in brede zin:

- Fysieke toegankelijkheid: drempels letterlijk weghalen;
- Sociale toegankelijkheid: drempels in samenleven figuurlijk weghalen, zodat iedereen zich welkom voelt op basis van respect en gelijkwaardigheid in hoe we met elkaar omgaan;

Datum: 6 februari 2018
ns kenmerk: 218741
Pagina: 5

- Digitale toegankelijkheid: digitale drempels slechten, door goed toegankelijke websites, ook voor blinden, slechtzienden en gehoor beperkten, maar vooral ook begrijpelijk taalgebruik voor zodat iedereen de informatie tot zich kan nemen;
- Bewustwording en activering in de eigen organisatie, de stad en wijken om blijvend actie te ondernemen op het meedoen van alle Arnhemmers.

Mede met het oog op de komende bestuursperiode worden bovenstaande doelstellingen vertaald in te realiseren maatschappelijke effecten (SMART-doelen). Vervolgens wordt nagegaan in hoeverre het bestaande beleid bijdraagt aan deze doelen en welke aanvullende maatregelen en inspanningen nodig zijn om een Inclusief Arnhem te realiseren. Dat betekent ook dat in de diverse portefeuilles herkenbare concrete acties moeten worden opgenomen met het oog op de realisatie van deze doelstellingen. Het college zal de Inclusie-agenda verder uitwerken, maar is tegelijk van mening dat de besluitvorming hierover voorbehouden is aan de nieuwe gemeenteraad.

Vervolgstappen

1. De hierboven genoemde doelstellingen worden na concretisering in de maanden februari en maart 2018 voorzien van een pakket van mogelijke maatregelen en daarbij behorende inspanningen en middelen en meegenomen in een overdrachtdossier naar de nieuwe coalitie;
2. Aan de wijkteams leefomgeving wordt als onderdeel van de ontwikkeling van de wijkplannen gevraagd om voor 1 juli 2018 een top 3 van wijkgerichte maatregelen en activiteiten op te stellen op basis van een brede dialoog in de wijken om tot een meer specifieke wijkgerichte invulling van de Inclusie-agenda te komen;
3. We zijn bottom up en bescheiden begonnen aan de Inclusie-agenda maar inmiddels is er een netwerk opgebouwd dat we nu verder kunnen vergroten. Dit gaan we doen door jaarlijks minimaal 1x een stedelijke bijeenkomst te organiseren waarin de voortgang op de Inclusie-agenda wordt besproken en verder wordt aangescherpt. Hiervoor worden de ervaringsdeskundigen en deelnemers aan de bijeenkomsten in het laatste kwartaal van 2017 benaderd met het verzoek om daarnaast een inwoner mee te nemen die nog niet betrokken was waardoor het netwerk Inclusie zich uitbreidt en versterkt;
4. Er wordt voor 1 april 2018 een communicatieplan gemaakt waarin de Inclusie-agenda niet alleen bekend wordt gemaakt maar waarin Arnhemmers ook initiatieven en activiteiten kunnen aandragen.

Door samen met de stad en wijken te blijven werken aan de Inclusie-agenda wordt niet alleen een breed draagvlak tot stand gebracht, maar ook de expertise van alle Arnhemmers opgehaald. Door aan te sluiten bij de inzet en motivatie van inwoners en maatschappelijke partners wordt de uitvoering duurzaam en effectief. Vanuit de gemeente zal het platform dat ontstaan is actief worden ondersteund waarbij het ambtelijk team Inclusie onder leiding van een programmamanager zal zorgen voor de coördinatie en support van het platform.

Het college realiseert zich dat er nog veel moet gebeuren om tot een breed gedragen en effectieve Inclusie-agenda te komen maar is tegelijk positief over de vele enthousiaste reacties die we hebben gekregen uit de stad en is van mening dat er een basis is gelegd die vertrouwen geeft om in de volgende bestuursperiode tot concrete resultaten te komen.

Datum: 6 februari 2018
ns kenmerk: 218741
Pagina: 6

Hoogachtend,
het college van burgemeester en wethouders van Arnhem,

de secretaris,

de burgemeester